

Attityder till vaccin beskrivna på finska diskussionsforum.

En netnografisk studie

Hanna Excell, Asta-Maria Katajamäki & Jenna Paimela

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Sjukskötare 2019
Identifikationsnummer:	8419, 8420, 8421
Författare:	Hanna Excell, Asta-Maria Katajamäki, Jenna Paimela
Arbetets namn:	Attityder till vaccin beskrivna på finska diskussionsforum -En netnografisk studie
Uppdragsgivare:	Arcada
<p>Sammandrag:</p> <p>Netnografiska studien ingår i Arcadas projekt ”Digitalt hälsobeteende”. Projektet tangerar människors beteendemönster kring hälsa med hjälp av nya metoder och verktyg som digitaliseringen medför. Avsikten med arbetet är att kartlägga finländares attityder till vaccin och hur dessa attityder argumenteras. Syftet är därmed att förstå vad som ligger bakom attityderna till vaccin för att bättre kunna handleda personerna. Arbetets frågeställning lyder: Vilka attityder till vaccin beskrivs i finska diskussionsforum? Hur argumenteras attityderna? Den utvalda teoretiska referensramen för arbetet är ”The health belief model”, som förklarar människans handlingar på basen av olika mänskliga faktorer. Arbetets bakgrund innefattar vetenskapliga artiklar som tangerar det finska vaccinationsprogrammet samt misstro mot vaccin i olika delar av världen. Artiklarna är hämtade med hjälp av sökmotorn Google och databaserna Academic Search Elite, ScienceDirect och Sage Journals. I undersökningen analyseras diskussioner ur finska diskussionsforum. Med hjälp av induktiv innehållsanalys bildas det 13 underkategorier och tre huvudkategorier. Resultatet visar att det finns både positiva och negativa attityder till vaccin. Attityderna argumenteras med allt från att vaccin minskar smittspridningen till att vaccin är onödiga och utsätter en för risker att ändra på fostrets DNA.</p>	
Nyckelord:	Vaccination, attityder, netnografi, diskussionsforum
Sidantal:	39+2
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	30.3.2022

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Nursing 2019
Identification number:	8419, 8420, 8421
Author:	Hanna Excell, Asta-Maria Katajamäki, Jenna Paimela
Title:	Attitudes towards vaccines described on Finnish discussion sites – A netnographic study.
Commissioned by:	Arcada
<p>Abstract:</p> <p>This netnographic study is a part of Arcada's project "Digital health behaviours". This project touches upon people's behavioural patterns regarding health by using new methods and tools that the digitalisation has brought with it. The intention of this study is to map out Finnish people's attitudes towards vaccines, and how these attitudes are argued for. The aim of this study is to understand the reasoning for these attitudes towards vaccines and therefore being able to better guide people. The question is framed "What attitudes towards vaccines are described on Finnish internet forums? How are the attitudes argued for?". "The health belief model" is the chosen theoretical reference frame for this study, "The health belief model" explains behaviours based on different human factors. The study contains scientific articles that map out the Finnish vaccination program and distrust towards vaccines in different parts of the world. The articles are fetched from the web browser Google and from the databases Academic Search Elite, ScienceDirect and Sage Journals. Different Finnish discussion boards have been analysed. Inductive content analysis has been used to form 13 subcategories and three main categories. The results show that there are both positive and negative attitudes towards vaccines. The attitudes are argued for with everything from vaccines reducing the spread of infection, to vaccines being useless and risking changing the foetus DNA.</p>	
Keywords:	Vaccination, attitudes, netnography, internet forum
Number of pages:	39+2
Language:	Swedish
Date of acceptance:	30.3.2022

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Sairaanhoitaja 2019
Tunnistenumero:	8419, 8420, 8421
Tekijä:	Hanna Excell, Asta-Maria Katajamäki, Jenna Paimela
Työn nimi:	Asenteita rokotuksia kohtaan suomalaisissa keskustelupalstoissa -Netnograafinen tutkimus
Toimeksiantaja:	Arcada
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Tämä netnograafinen tutkimus on osa Arcadan projektia ”Digitaalinen terveystyöskäytäminen”. Projektin tarkoituksena on tutkia ihmisten käyttäytymismalleja suhteessa uusiin menetelmiin ja työkaluihin, joita yhteiskunnan digitalisaatio on tuonut mukanaan. Tämän opinnäytetyön tavoite on kartoittaa suomalaisten asenteita rokotuksiin ja kerätä ymmärrystä siitä mitkä ovat asenteiden takana olevat syyt, jotta voidaan tehostaa potilasohjausta. Työn tutkimuskysymys on: ”Millaisia asenteita rokotuksia kohtaan kuvailaan suomalaisilla keskustelupalstoilla ja miten asenteet motivoidaan?”. Teoreettisena viitekehyksenä käytettiin ”The health belief model” joka pohjautuu selittämään ihmisen tekoja erinäisen inhimillisen tekijöiden perusteelta. Tutkimuksen perusteena on käytetty tieteellisiä artikkeleita, jotka koskevat Suomen rokotusohjelmaa sekä rokote-epäröintiä ympäri maailmaa. Artikkeleiden löytämiseen on käytetty Google hakukonetta sekä Academic Search Elite, ScienceDirect ja Sage Journals tietokantoja. Tutkimus analysoi suomalaisia keskustelupalstoja ja induktiivisen analyysin pohjalta muodostuu 13 alaluokkaa ja kolme pääotsikkoa. Tutkimustuloksen perusteella voidaan sanoa, että sekä positiivisia että negatiivisia asenteita on olemassa. Asenteet motivoidaan esim. sillä, että rokotus vähentää tartunnan leviämistä tai sillä että rokotteet ovat turhia ja että ne kohottavat riskiä erinäisiin muutoksiin sikiön DNA:ssa.</p>	
Avainsanat:	Rokotus, asenne, netnografia, keskustelupalsta
Sivumäärä:	39+2
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	30.3.2022

INNEHÅLL

1	Inledning.....	7
2	Fokusering och arbetslivsrelevans.....	7
3	Bakgrund.....	8
3.1	Begrepp.....	8
3.2	Allmänt om vaccin	8
3.3	Det nationella vaccinationsprogrammet.....	11
3.4	Vaccinationstäckningen i Finland	12
4	Tidigare forskning.....	13
4.1	Vaccinationsmisstro i Finland	14
4.2	Vaccinationsmisstro i Storbritannien.....	15
4.3	Attityder till vaccin inom Europa.....	16
4.4	Vaccinationsmisstro i USA.....	17
4.5	Internetets påverkan på vaccinnisstro	18
5	Teoretisk referensram	18
6	Avgränsningar	19
7	Syfte och frågeställning	20
8	Metodik och arbetsprocess	20
8.1	Metod.....	20
8.2	Netnografisk studie.....	21
8.3	Insamling av material.....	21
8.4	Bearbetning och analys	22
8.5	Tillförlitlighet och pålitlighet.....	22
9	Etiska överväganden	23
10	Resultat.....	24
10.1	Attityder i förhållande till bakgrund och omgivning.....	24
10.2	Attityder i förhållande till personliga egenskaper	26
10.3	Attityder i förhållande till information	27
10.4	Resultat i förhållande till den teoretiska referensramen.....	28
10.5	Sammanfattning av resultat	30
11	Diskussion.....	30
11.1	Attityder i förhållande till bakgrund och omgivning.....	31

11.2	Attityder i förhållande till personliga egenskaper	32
11.3	Attityder i förhållande till information	33
11.4	Resultat jämfört med tidigare forskningsresultat	34
11.5	Resultat jämfört med den teoretiska referensramen	34
11.6	Slutsatser.....	34
12	Kritisk reflektion	35
13	Avslutning	36
	Källor.....	37
	Bilagor.....	40

Tabeller

Tabell 1. Exempel på kodningen	22
--------------------------------------	----

1 INLEDNING

Den här forskningen är en del av projektet ”Infodemiologi”. Syftet med projektet är bland annat att få en bredare förståelse av beteenden och utmaningar genom att undersöka människors digitala hälsobeteende.

Det har valts att forska kring internetanvändares attityder till vaccinationer på grund av ämnets aktualitet. Den rådande covid-19 pandemin har gjort vaccinationer till ett aktuellt och viktigt ämne, som många fått tänka på, och göra stora beslut kring. Med hjälp av forskningen vill skribenterna få fram orsaken bakom de olika attityderna, samt förstå varför man tänker på det sättet. Med hjälp av den nya informationen hoppas man på att kunna hjälpa människor göra det rätta valet för just dem. Detta önskas göra eftersom vaccinationer påverkar hela samhällets hälsa.

Syftet med forskningen är att kunna använda forskningsresultaten till att undervisa vårdpersonal om människors attityder till vaccin och därmed bidra vårdpersonal med verktyg till att bättre kunna bemöta och handleda personer med varierande attityder till vaccinationer.

2 FOKUSERING OCH ARBETSLIVSRELEVANS

Arbetets syfte är att undervisa befolkningen om vaccin och hur de fungerar, samt att samla in information kring de varierande attityderna till vaccin för att därmed kunna informera hälsovårdspersonal om orsakerna till attityderna. Med hjälp av kunskap gällande attityder till vaccin kan även hälsovårdspersonalen bättre bemöta och handleda patienter och hjälpa dem att göra rätt val för just dem.

Det här arbetet kommer vara relevant för social- och hälsovårdspersonal under en längre tid eftersom det hela tiden uppkommer nya sjukdomar och nya varianter av sjukdomar som vi behöver skyddas mot och därmed kommer problemet kring vaccinationer hålla i sig. Informationen från arbetet kommer kunna användas i flera år, inte bara under den rådande covid-19 pandemin.

3 BAKGRUND

I detta kapitel presenteras definitionen av de centrala begreppen attityd och diskussionsforum, bakgrundsinformation gällande vaccin i allmänhet, det nationella vaccinationsprogrammet och vaccinationstäckningen i Finland, för att bilda en grund för arbetet.

3.1 Begrepp

Attityd är en gammal term som tidigare haft en viktig roll inom socialpsykologin och andra socialvetenskaper. En attityd anses bestå av kognitiva, affektiva och intentionella komponenter. Inom socialpsykologin och andra vetenskaper används termen för en inställning som bildats ur erfarenheter och som kommer i uttryck i att man är för eller emot något. (Uppslagsverket) Svensk MeSH beskriver attityd enligt följande:

Benägenhet att ge uttryck åt ihållande, inlärd inställningar antingen för eller emot någon företeelse, person eller något föremål, inte utifrån vad det egentligen representerar utan hur de upplevs

I princip kan allt bidra till attityder, det kan vara abstrakta objekt såsom religion eller specifika beteenden såsom att använda en produkt av ett visst märke. Attityderna kan variera från starkt positiva till starkt negativa. En undergrupp bland negativa attityder är fördomar. Fördomar baserar sig ofta på lätt identifierbara saker såsom nationalitet. Fördomar leder ofta till diskriminering mot dem som anses vara udda från de andra. (Uppslagsverket).

Diskussionsforum är en nätsida eller en del av en nätsida på internet var man kan diskutera olika ämnen (Sanakirja.org).

3.2 Allmänt om vaccin

För informationssökning om allmän information om vaccin har sökmotorn Google använts. Som sökord användes ”information om vaccinationer” och ”varför används vaccin”. Som huvudsakliga källa valdes Institutet av hälsa och välfärds hemsida (THL) eftersom de erbjuder aktuell information från Finland samt har de en nyckelroll när det kommer till statistik, uppföljning och säkerhet av vaccinationsprogram i Finland.

Vaccin används för att bekämpa infektionssjukdomar som i sig eller vars följsjukdomar kunde vara livshotande. Då man vaccineras förs det in i kroppen ett smittoämne till vilket immunförsvaret reagerar på och bildar antikroppar mot det specifika smittoämnet. Antikropparna kroppen bildat känner igen smittoämnet och kan snabbt reagera på det. Skyddet vaccinering ger är inte fullständigt men det skyddar från sjukdomens allvarliga former. (THL 2021a)

Genom att vaccinera sig skyddar man inte bara sig själv från att insjukna men även andra genom så kallat *flockskydd*. Med flockskydd menar man att, då tillräckligt stor andel av befolkningen är vaccinerade så minskar smittspridningen och sjukdomen kan till och med utrotas helt. (THL 2020a). I Finland finns det ett nationellt vaccinationsprogram som strävar till att ge finländarna ett bra skydd mot olika sjukdomar som kan förebyggas med vaccin. Vaccinerna som hör till vaccinationsprogrammet är frivilliga och gratis för finska medborgare. (THL 2021b). Det nationella vaccinationsprogrammet kommer presenteras närmare i ett senare stycke.

Vaccin tillverkas genom att odla fram olika vaccinvirus. Vaccinet innehåller ett eller fler antigener. Antigen är vaccinets aktiva substans och kan antingen vara levande men försvagade sjukdomsalstrare eller inaktiverade sjukdomsalstrare. Vaccin som innehåller inaktiva sjukdomsalstrare kan inte orsaka sjukdom och ges som grundvaccinationsserie och efter det som boosters. De inaktiva sjukdomsalstrarna kan vara hela såsom i till exempel polio-, rabies- och TBE-vaccinen eller så kan de inaktiva sjukdomsalstrarna vara spjälkta såsom i vaccin mot hepatit B, HPV-vaccin och vaccin mot Meningokocker och Pneumokocker. Vaccin som innehåller levande sjukdomsalstrare räcker ofta 1–2 vaccin för att ge ett långvarigt skydd. Vaccin med levande sjukdomsalstrare kan ge symtom på infektion men symtomen är lindrigare än vad motsvarande sjukdom skulle ha orsakat hade den blivit smittad naturlig väg. Exempel på vaccin som innehåller levande sjukdomsalstrare är MPR-vaccinet (vaccin mot röda hund, mässling och påssjuka) och BCG-vaccinet (vaccin mot tuberkulos). (THL 2020h)

Förutom vaccinets aktiva substans så innehåller vaccinen även hjälpämnen. Hjälpämnen används för att förbättra vaccinets effekt och hållbarhet. Hjälpämnen är bland annat vat-

ten, aluminiumfosfat, virosomer (virusliknande partiklar), konserveringsmedel, salter, aminosyror och surhetsreglerande ämnen. Från tillverkningen av vaccinet kan det bli *rester* kvar i vaccinet, resterna kan till exempel vara olika typer antibiotika och äggviteämnen. Europeiska farmakopén har riktlinjer till hur stor andel rester som får finnas i den slutliga vaccinationsdosen. Den slutliga vaccinationsdosen innehåller ytterst lite av dessa rester och är därför inte skadliga för personer med allergi mot dessa ämnen. (THL 2020h) För att ett vaccin skall tas ut på marknaden i Finland måste den vara godkänd av Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet *Fimea* eller av Europeiska läkemedelsmyndigheten EMA. (THL 2021a)

Beroende på vaccinet finns det olika administreringssätt. Vaccin kan ges peroralt (p.o.) till exempel i form av kapslar, nasalt i form av nässpray eller som injektioner i muskel (i.m.), hud (i.d.) eller under huden (s.c.). (THL 2020b) Vid val av vaccinationsställe bör man beakta vilken typs vaccin man ger, samt patientens storlek. Småbarn (barn under 7 år) vaccineras i första hand i låret (m. vastus lateralis) medan äldre barn och vuxna vaccineras i överarmens deltamuskel (m. deltoideus). Ifall samma person får flera vaccin på en gång skall man sträva till att ge vaccinerna i olika extremiteter, speciellt om vaccinerna innehåller ämnen som lätt orsakar lokala reaktioner. (THL 2020c)

Alla vaccin kan ge biverkningar, men starka allergiska reaktioner är ovanliga. De flesta symtom är kortvariga och lindriga. Vanliga symtom som kan framkomma efter vaccinering är bland annat lokala reaktioner på injektionsområde till exempel rodnad, svullnad, hetta och smärta. Andra övergående reaktioner såsom illamående, trötthet och feber kan även förekomma efter vaccinering. Alla vaccin har lite olika biverkningar som är typiska för just det vaccinet. Symtom som uppstått efter vaccination hindrar sällan fortsättningen av vaccinationsschemat. Ifall allvarliga biverkningar uppstår utvärger man individuellt fördelarna av vaccineringen mot symtom som sjukdomen skulle orsaka. Vaccinationssäkerheten övervakas noggrant av myndigheter både nationellt och internationellt. I Finland bedömer *Fimea* om vaccinernas säkerhet medan THL följer upp vaccinationsprogrammets och vaccinationernas effekt och säkerhet. (THL 2020d)

3.3 Det nationella vaccinationsprogrammet

För informationssökningen för vaccinationsprogrammet användes sökmotorn Google. Sökorden var “rokotus” och “rokotusohjelma”, för att direkt hitta information om Finlands vaccinationsprogram.

Syftet med det nationella vaccinationsprogrammets är att skydda befolkningen, genom att förebygga smittan av olika sjukdomar, med hjälp av vaccin. Beslut om vaccinationsprogrammet fattas av social- och hälsovårdsministeriet, men det är kommunernas ansvar att anordna själva vaccineringsarna. Vaccinen ges på rådgivningen, i skolhälsovården eller vid den egna hälsostationen. Vaccinen är både frivilliga och gratis. Vaccinen som tillhör vaccinationsprogrammet bekostas av staten. (THL 2021b) (THL 2020e)

Beslut om vaccinationsprogrammet fattas av social- och hälsovårdsministeriet, därtill övervakar de förekomsten av sjukdomar som förebyggs med hjälp av vaccinationer och också vaccinationsprogrammets säkerhet. Vaccinerna i programmet schemaläggs på ett sätt som möjliggör adekvat skydd vid rätt tidpunkt, med så få vaccindoser som möjligt samt minimala biverkningar. Varje vaccination ges alltså i den ålder då personen får bästa möjliga skydd vid exakt rätt tidpunkt. Då vaccineringsarna schemaläggs finns det många aspekter som måste tas i beaktande bland annat hur utvecklat immunförsvaret är hos personen som ska vaccineras, och eventuella biverkningar av vaccinet. (THL 2021b) (THL 2020e)

Alla barn och ungdomar i Finland har möjlighet att bli vaccinerade mot 13 olika sjukdomar enligt vaccinationsprogrammet. Exempel på dessa sjukdomar är Difteri, stelkramp, kikhosta och polio. I bilaga 1 presenteras Institutet för hälsa och välfärds vaccinationsprogram enligt ålder. Dessa sjukdomar har en benägenhet för följsjukdomar och långvariga besvär. (THL 2020e)

Eftersom vaccinen i vaccinationsprogrammet är frivilliga har föräldrarna rätt att neka till vaccineringsarna av deras barn. Därför måste även vuxna se till sina egna grundvaccinationer. Om en person fått vaccinen enligt vaccinationsprogrammet i barndomen, gäl-

ler främst boostervaccin i vuxen ålder. Personer i riskgrupper erbjuds ett skräddarsytt vaccinationsskydd mot vissa sjukdomar. (THL 2020e)

3.4 Vaccinationstäckningen i Finland

För informationssökningen för vaccinationstäckning användes sökmotorn Google. Sökorden var ”vaccination coverage”, ”vaccinationstäckning” och ”vaccinationstäckning barn”.

THL definierar vaccinationstäckning som hur stor andel av befolkningen som fått ett visst vaccin. Om det är hög vaccinationstäckning i landet kan sjukdomarna hållas borta från landet, medan en låg vaccinationstäckning innebär att sjukdomarna härjar bland befolkningen. För att vaccin ska fungera behöver inte alla vara vaccinerade, ett vaccin skyddar både den vaccinerade och dess närstående. Med hjälp av vaccin uppstår det flockimmunitet, vilket innebär att de som är mer mottagliga för sjukdomarna skyddas av den övriga befolkningens vaccin. (THL 2020f)

Vaccinationstäckningen i Finland kan man följa upp med hjälp av det nationella vaccinationsregistret. Det nationella vaccinationsregistret i Finland täcker den offentliga primärvården. (THL 2020f)

Enligt WHO är vaccinationer bland de mest framgångsrika ingreppen för att förbättra folkhälsan och utrota sjukdomar. Även om vaccinationer är väldigt viktiga för folkhälsan har ändå andelen vaccinerade sjunkit från 86% år 2019 till 83% år 2020, denna förändring kan bland annat bero på den rådande covid-19 pandemin men det kan även ligga andra orsaker bakom den. (WHO 2021)

Det är ändringar som dessa som skribenterna är intresserade av att undersöka ifall de kan bero på befolkningens attityder till vaccinationer.

THL skriver att det är ovanligt med ovaccinerade barn i Finland. Enbart ca 1% av barnen har inte alls fått något av de grundläggande vaccinationerna från det nationella vaccinationsprogrammet före 3 års åldern, bland skolåldern är det enbart 0,6% av barnen

som är ovaccinerade. I Finland räknar man att man är ovaccinerad om man inte fått rotavirus-, pneumokock-, MPP-, femvalent-, eller fyraivalent vaccin. Det finns regionala skillnader i mängden ovaccinerade barn i Finland. (THL 2020g)

För att skribenterna ska kunna göra ett utförligt arbete behöver de veta hur statistiken i Finland ser ut idag för att sedan kunna jämföra den med befolkningens attityder till vaccinationer.

4 TIDIGARE FORSKNING

Nedan presenteras en sammanfattning av tidigare forskningar som valdes ut av skribenterna. Dessa artiklar valdes på grund av den varierande information som kan erbjuda en bredare inblick på människors attityder till vaccin. För att hitta dessa artiklar har sökmotorn Google och databaserna Academic Search Complete (EBSCO), ScienceDirect och Sage Journals. Resultaten avgränsades genom att bara söka efter artiklar som är peer-reviewed, för att hitta pålitliga forskningar. Och för att hitta aktuella forskningar begränsades sökningen till att visa artiklar som publicerats 2012 eller senare. Sedan valdes artiklarna på basen av lämplig rubrik och abstrakt. Enbart artiklar på svenska, finska eller engelska valdes.

Första stycket presenterar orsaker till misstro mot vaccin i Finland. För att hitta tidigare forskning om vaccinationsmisstro i Finland användes Finlands statsråds webbsidor www.valtioneuvosto.fi och www.etene.fi. Som sökord användes ”rokotevastaisuus” och ”rokote-epäröinti”. För att hitta information om svininfluensa användes www.terveyskirjasto.fi och som sökord ”sikainfluenssa”.

Andra stycket presenterar misstro mot covid-19 vaccinet i Storbritannien. Denna forskning valdes även om den enbart presenterar misstro mot covid-19 vaccinet eftersom covid-19 vaccinet är ett aktuellt ämne just nu och social- och hälsovårdspersonalen behandlar just nu mycket misstro för vaccinet.

Det tredje stycket beskriver attityder till vaccin inom Europa. För att hitta tidigare forskning gällande attityder till vaccin i Europa användes databaserna Academic Search

Complete (EBSCO) och ScienceDirect. Sökorden som användes var ”vaccination”, ”attitudes”, ”towards”, ”internet”, ”Europe” och ”Finland”.

Även fjärde stycket handlar om misstro mot covid-19 vaccinet, denna forskning valdes på grund av samma orsaker som andra styckets forskning. Artiklarna från andra och fjärde stycket hittas från databasen Academic Search Complete med hjälp av sökorden ”attitudes towards vaccines”, här avgränsades sökresultaten genom att välja enbart hela artiklar, vilket resulterade i 111 sökträffar.

Slutligen i det femte stycket presenteras en studie som handlar om hur människor förhåller sig till information på internetet. För att hitta forskning gällande internetets påverkan på vaccinationsmisstro användes databasen Sage Journals. Som sökord användes ”vaccine hesitancy” och ”internet”. Sökresultaten avgränsades genom att endast välja artiklar som var publicerade mellan åren 2010–2021 och som var tillgängliga i full text, resultatet var 248 artiklar.

4.1 Vaccinationsmisstro i Finland

I Finland är vaccinationstäckningen bra jämfört med andra länder. I Finland är ca 1% av under treåriga barn inte vaccinerade. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2019a s. 1). Problemet med infektionssjukdomarnas minskade allmänhet är att folket tappar kunskapen om sjukdomens allvarlighet. Detta leder till att vaccinens biverkningar kan anses som allvarligare än själva sjukdomen, vilket leder till att allt fler beslutar sig avstå från vaccin. Internet har möjliggjort snabb spridning av falsk information och överdrivna upplevelser av vaccin, detta har väckt frågesättning kring vaccinens fördelar jämfört med nackdelarna. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2019b s.7–8)

En av de främsta orsakerna till att människor bestämmer sig avstå från vaccin är rädslan av vaccinens biverkningar och möjliga följsjukdomar som kan framkomma efter vaccinering (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2019a s.3). Ett exempel på detta, vilket hände inte allt för länge sedan var då man märkte kopplingen mellan personer som tagit svininfluensa vaccinet och narkolepsi. En oväntad följd av vaccinering mot svininfluensa var att ungas risk att insjukna i narkolepsi steg tiofaldigt (Luomio 2021). Andra orsaker

till tveksamhet mot vaccin ligger i tvivel mot vaccin, läkemedel, läkemedelsindustrin och auktoriteter. Dessa motiveras som informationsmässiga, kulturella och ideologiska grunder. Förtroendefrågor uppkom även i Finland 2011 då det framkom att THL får finansiering av olika läkemedelstillverkare som även tillverkar vaccin. Även praktiska frågor såsom lätt tillgång till vaccinering påverkar beslutet att vaccinera sig, är bokningen av vaccineringstid svårt och distanserna långa så är det lättare att ta beslutet att avstå från vaccinering. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2019a s.3)

Det är viktigt att de som är tveksamma över vaccinering får mångsidig information om vaccin som baserar sig på vetenskapliga fakta. Det är även viktigt att undersöka varifrån tveksamheten härstammar för att kunna identifiera dilemmat och på bästa sätt kunna svara med den information som krävs. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2019a s.4)

4.2 Vaccinationsmisstro i Storbritannien

I en studie utförd i Bradford i Storbritannien undersöker man varför människor är skeptiska mot covid-19 vaccinet. I studien kom man fram till att misstron oftast beror på två olika kategorier, ”förvirring, ångest och misstro” samt ”tveksamhet mot vaccin och personliga åsikter”. Misstron baserar sig långt på den motstridiga informationen människor snappar upp från nyheter, television, radio och sociala medier. På sociala medier sprids det mycket information och missinformation, man tar sig ofta till känslor vilket påverkar människor lättare. Deltagarna i undersökningen ansåg också att misstron till vaccin beror på dålig kommunikation från staten och bristfällig information på flera språk, deltagarna ansåg att det behövs mer information på flera olika språk. Deltagaren var skeptiska mot vaccinets säkerhet, i synnerhet då covid-19 vaccinet utvecklades på en väldigt kort tid. Det finns även rädsla för olika allvarliga biverkningar som möjligen kunde uppkomma efter vaccination. Det visade sig även att många av deltagarna verkar ha dålig förståelse för hur ett vaccin fungerar och hur smittspridning egentligen sker, detta kunde vara en orsak till misstron mot vaccin. (Lockyer et al. 2021)

4.3 Attityder till vaccin inom Europa

Attitudes to vaccination: A critical review

Syftet med artikeln är att få en översikt av vaccinations attityder bland allmänheten och sjukvårdspersonal gällande vaccination, i europeiska länder, och bilda en omfattande kartläggning av den empiriska litteraturen gällande attityder till vaccination i Europa under 2009–2012 alltså efter H1N1-pandemin (Svininfluensan) år 2009. (Yaqub et al. 2014)

I undersökningen analyserades 38 forskningar från åren 2009–2012, inklusive data från 15 olika europeiska länder (exclusive Finland). Bland allmänheten var de populäraste orsakerna till positiv attityd till vaccinering vårdpersonalens rekommendation till vaccinering, uppfattning av att vaccinering är obligatoriskt, och för att skydda sig själv mot sjukdom. Vanligaste orsaker för negativ attityd innebar bland annat omedvetenhet, låg upplevd svårighet av sjukdom och tro på alternativmedicin. (Yaqub et al. 2014)

De vanligaste orsakerna till vårdpersonalens beslut att låta sig vaccineras var att skydda patienter, dem själva, familj och närstående. Bland vårdpersonalen var de vanligaste orsakerna för negativ attityd till vaccin osäkerhet gällande tryggheten av vaccinen och bristande kunskap om vaccinen. Både bland allmänheten och bland vårdpersonalen nämndes det fler orsaker till negativ attityd än positiv attityd. (Yaqub et al. 2014)

Under-vaccinated groups in Europe and their beliefs, attitudes and reasons for non-vaccination; two systematic reviews

I artikeln har två olika saker granskats genom en litteraturstudie, först vilka människogrupper i Europa som har låg vaccinationstäckning och sedan vilka orsakerna för den låga vaccinationstäckningen kan vara. (Fournet et al. 2018)

På basen av 48 artiklar identifierades 5 människogrupper med låg vaccinationstäckning. Dessa är ortodoxa protestanter, antroposofier, romer, irländska resandefolk och ortodoxa judar. Bland dessa grupper finns många hälsoföreställningar och negativa attityder till

vaccination. Många av grupperna har liknande orsaker till att inte vaccinera sig, till exempel svårt med tillgång till hälso- och sjukvård eller tvivla på tryggheten av vaccinen. (Fournet et al. 2018)

Bland ortodoxa protestanter var huvudargumentet för att inte låta sig vaccineras religion och tron att man inte bör motsätta sig Guds vilja. Andra orsaker var oro gällande vaccinens säkerhet och biverkningar. Vissa ansåg också att mässling och påssjuka är mindre allvarliga barnsjukdomar. Bland antroposofier var det vanligt att argumentera behovet av vaccinering då de upplevde att sunda levnadsvanor borde göra immunförsvaret tillräckligt starkt för att bekämpa infektionssjukdomar. Låg upplevd svårighet av sjukdom, oro gällande trygghet av vaccin och biverkningarna var också orsak för antroposofier. Den främsta anledningen för romer och paveer, alltså resandefolk från Irland, att inte vaccinera sig var problem med tillgång till hälso- och sjukvård. Bland ortodoxa judar nämndes oro över biverkningar, tro på Gud och oro över vaccinens innehåll som orsaker att inte ta vaccin. (Fournet et al. 2018)

I artikeln nämns det att man kunde motverka vaccinationsmyter genom att försöka etablera en tillförlitlig relation med varje grupp och genom en pålitlig källa/person som skulle informera gruppen om vacciner för att höja vaccinationstäckningen. Också tillgången till hälso- och sjukvård måste förbättras för dessa grupper. (Fournet et al. 2018)

4.4 Vaccinationsmisstro i USA

I en studie utförd i USA har man undersökt hur människors attityder till vaccin ändras under en global hälsokris, såsom den rådande covid-19 pandemin. Forskarna förväntade sig att befolkningen skulle se mer positivt på vaccin och vara villiga att bli vaccinerade men resultaten tydde inte på detta. Det visade sig att den rådande covid-19 pandemin har minskat intresse för både covid-19 vaccin och influensavaccin. Undersökningen visar att attityderna i USA långt beror på människors politiska riktningar, republikanerna anser att sjukdomen är ofarligare än vad demokraterna anser om den. Det kan alltså vara politiska åsikter som styr ifall man blir vaccinerad eller inte. (Fridman et al. 2021)

Det är svårt att säga om politiken också styr attityderna till vaccin i Finland men det kunde vara en orsak bakom befolkningens attityder.

4.5 Internetets påverkan på vaccinnisstro

Idag är internetet en av de första källorna varifrån människorna söker efter information. År 2012 uppskattades 72–90% av vuxna internetanvändare söka information om hälso-relaterade ämnen på nätet. Även olika sociala media plattformar är allt vanligare informationskällor. Dock framkommer det i studien *Vaccine hesitancy and online information: The influence of digital networks* att information om vaccins fördelar som presenteras i massmedian, har liten eller ingen påverkan på anti-vaccin samhällen. Även publicering av vetenskapliga artiklar ansågs ha dålig effekt eftersom de är för tekniska och specifika för personer som inte är utbildade inom området, dessutom har vetenskapliga artiklar ofta avgifter för att komma åt fullständiga artikeln. Större effekt anses ha lättförståelig konkret information om vaccins fördelar. (Getman et al 2018)

5 TEORETISK REFERENS RAM

För det här projektet har skribenterna valt som teoretisk referensram ”The health belief model”. Modellen förklarar olika faktorer som påverkar individens handlingsätt gällande frågor kring hälsa. (Washburn u.å.)

”The health belief model” anses enligt arbetets skribenter vara lämplig eftersom modellen förklarar olika faktorer som påverkar individens handlingsätt. I arbetet vill vi få reda på finländarens attityder till vaccin samt hur dessa attityder argumenteras. Skribenterna har valt att hålla begreppen från ”The health belief model” på originalspråket, engelska, för att inte förvränga teorin genom att eventuellt inte göra exakta och korrekta översättningar. Dock nämns också svenska översättningar för att göra modellen mer lätt förståelig.

”The health belief model” handlar om att individens åsikter påverkar ens hälsorelaterade handlingar och beteende. Oftast agerar en individ om den känner personliga hot eller risk mot eller för en sjukdom, ifall fördelarna utväger och vinner emot olika hinder man

har för till exempel vaccin som undersöks i det här arbetet. Det finns sex huvudpunkter i health belief modellen, dessa är: perceived susceptibility (upplevd mottaglighet), perceived severity (upplevd svårighetsgrad), perceived benefits (upplevda fördelar), perceived barriers (upplevda hinder), cues to action (signal till handling) och self-efficacy (självförmåga). (Washburn u.å.)

Perceived susceptibility handlar om hur stor chans det enligt individen finns för eventuell smitta. För att en person ska agera behövs det en risk eller ett hot mot hälsan dock räcker oftast inte en högre sannolikhet för smitta ensamt att personen ska agera. Perceived severity innebär hur allvarlig smittan anses vara och hurdana hälsorelaterade konsekvenser en smitta skulle orsaka. Höjd mottaglighet för smittan och uppfattade konsekvenser kan tillsammans bidra till ett agerande av individen. Perceived benefits är uppfattade fördelar med till exempel ett vaccin. Agerandet måste ses som något nyttigt för att personen ska göra det. Dock kan uppfattade hinder för agerandet upplevas som starkare än nyttan. Perceived barriers handlar om olika hinder individen ser för agerandet. Nyttan måste vara stor för att individen ska agera. Olika hinder kan till exempel vara psykologiska hinder, såsom rädsla eller så kan det handla om ekonomiska hinder. En del individer kan behöva hjälp för att komma över de uppfattade hindren. Cues to action är olika saker som ändrar på uppfattningen så att man agerar. Olika faktorer kan bland annat vara kunskap, sjukdom eller andra människors upplevelser. Self efficacy innebär att individen anser att hen klarar av att göra något, känslan av att man kan göra något kan ökas med hjälp av stöd. Om en person anser att hen inte klarar av något är det också en liten chans att hen kommer agera. (Washburn u.å.)

I detta arbete har skribenterna valt att fokusera på personers egna åsikter och hur de påverkar personens hälsorelaterade handlingar, i det här arbetet handlar det om deras val att vaccinera sig eller inte vaccinera sig.

6 AVGRÄNSNINGAR

För att avgränsa ämnet har skribenterna valt frågeställningen ”*Vilka attityder till vaccin har skribenter på finska diskussionsforum?*” och ”*Hur argumenteras attityderna?*”, med öppnare frågeställningar skulle ämnet bli för brett.

För informationssökningen valde skribenterna att söka diskussioner från ett finskt diskussionsforum, skribenterna har valt att inte nämna vilket diskussionsforum använts för att skydda deltagarnas integritetsskydd.

7 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Syftet med forskningen är att kunna använda forskningsresultaten till att medvetandegöra vårdpersonal om människors varierande attityder till vaccin och därmed kunna bidra vårdpersonalen med verktyg till att bättre kunna bemöta och handleda personer med varierande attityder till vaccinationer.

Frågeställningen lyder:

”Vilka attityder till vaccin har skribenter på finska diskussionsforum?”

”Hur argumenteras attityderna?”

8 METODIK OCH ARBETSPROCESS

I det här kapitlet kommer vi behandla metoden vi valt att använda för genomförande av forskningen.

För utförande av studien valdes en kvalitativ netnografisk litteraturstudie. Forskningens ämne är i dagens läge väldigt aktuellt, och samtidigt känsligt. Många människor söker efter hjälp och stöd på internetet och delar även med sig om sina egna erfarenheter och åsikter eftersom det är lätt tillgängligt och för att man har möjligheten att framkomma anonymt.

8.1 Metod

För forskningen har skribenterna valt att använda sig av en kvalitativ netnografisk litteraturstudie. Skribenterna anser att de med hjälp av litteratursökning kan få den bredaste synen på situationen. Vi anser att användning av denna metod främjar diskussionsforumens skribenters integritetsskydd då de kan välja vill de framkomma som anonyma eller

vill de använda ett påhittat användarnamn. Vi anser även att användning av denna metod hjälper diskussionsforumens användare uttrycka sin verkliga åsikt utan rädslor att bli dömda på något sätt jämfört med intervjuer eller enkäter. Dock finns det också nackdelar med att analysera anonyma diskussioner då friheten tack vare anonymiteten kan leda till osakliga diskussioner. Det skulle vara betydligt svårare att få en lika bred syn på situationen genom att använda intervjuer eller enkäter för att samla informationen. Syftet med projektet är även att undersöka människors digitala hälsobeteende vilket skribenterna anser att man gör bäst genom att läsa olika diskussionsforum för just den här forskningsfrågan.

8.2 Netnografisk studie

Netnografi härstammar från etnografiska forskningsmetoden. I den etnografiska datainsamlingsmetoden strävar man att bilda en helhetsbild av hur människan och dess omgivning ser ut, ofta sker detta face-to-face med olika intervjuer, samtalsanalyser, textanalyser och videografi, där man själv också kan delta i diskussionen (Koppa 2021). Netnografiska datainsamlingsmetoden baserar sig liksom etnografiska metoden på att förstå beteenden men insamlingen av datan sker på internet. (Kozinets 2002)

8.3 Insamling av material

Varje skribent har läst och granska diskussioner gällande vaccin och vaccinerings. Därefter har varje skribent valt en diskussion de har analyserat noggrannare, för att inte samla in för mycket information. Skribenterna har medvetet valt att inte nämna vilket diskussionsforum som använts i undersökningen. Skribenterna vill skydda användarna på diskussionsforumet och undvika att man ska kunna känna igen dem från detta arbete. Diskussionerna har valts på basen av relevans. För att hitta relevanta diskussioner har sökorden "rokote" och "rokotus" använts på diskussionsforumen. För att få en tillräckligt bred syn på de olika attityderna har skribenterna valt diskussioner med minst 50 kommentarer. Fullständigt osakliga diskussioner har valts bort. Allt som allt har 349 kommentarer analyserats, kommentarerna som analyserats är publicerade från september år 2015 till oktober år 2021.

8.4 Bearbetning och analys

För arbetet har skribenterna valt att använda sig av induktiv innehållsanalys. En induktiv innehållsanalys används då det inte finns någon tidigare information kring ämnet eller då det finns ytters lite information kring ämnet. I en induktiv innehållsanalys delar man upp det insamlade materialet i olika kategorier, dessa kategorier fungerar sedan som utgångspunkter för arbetet då materialet undersöks. Kategorierna bildar en helhet av resultatet då materialet har analyserats med hjälp av en induktiv innehållsanalys. (Elo & Kyngäs 2007)

Skribenterna har noggrant valt ut materialet för arbetet och allt material har läst igenom noggrant flera gånger före materialet har delats upp i kategorier och analyserats.

Tabell 1. Exempel på kodningen

Finska	Svenska	Budskap	Underkategori
Rokote voidaan ottaa vapaaehtoisesti mutta korona tulee vaikka lupia kyselemättä. Valitsen mielummin pienen riskin sivuoreisiin kuin koronan.	Vaccinet kan tas frivilligt men koronan kommer även utan att fråga lov. Jag väljer hellre en liten risk för biverkningar än koronan.	Sjukdomen upplevs allvarligare än risken för biverkningar.	Kunskap
Tutkimuksen tekijä myönsi, että oli tarkoituksella peukaloinut tutkimus tuloksia. Ei todellakaan ole luotettava tutkimus.	En forskare hade medgivit manipulering av forskningsresultat. Kan inte lita på forskningen.	Litar inte på forskare eller läkemedelsindustrin.	Misstro till läkemedelsindustrin

8.5 Tillförlitlighet och pålitlighet

Skribenterna anser att de har undersökt det som de vill undersöka. Skribenterna har hållit sig till ämnet och deras utvalda forskningsfrågor.

Skribenterna har noggrant och källkritiskt valt ut sina källor för arbetet, allt insamlat material har granskats kritiskt av flera skribenter. Även resultaten för examensarbetet har granskats kritiskt av alla skribenter vilket resulterar i pålitliga resultat.

9 ETISKA ÖVERVÄGANDEN

Denna studie följer ”God vetenskaplig praxis i utbildningen och forskning vid Arcada” som följer forskningsetiska delegationens riktlinjer. (TENK 2012) (Arcada 2012)

Etiska överväganden för den här forskningen är att skribenterna bör använda enbart öppna forum som alla kan se och delta i. Skribenterna får inte ta del av olika stängda grupper. Skribenterna kan inte heller själva delta i diskussionerna på diskussionsforumen och därmed inte heller styra diskussionernas riktning. Skribenterna bör även hålla alla från diskussionsforumen anonyma.

När man utför studier är det viktigt att beakta informerat samtycke. Informerat samtycke grundar sig på etiska principen om att skydda deltagarnas frihet och självbestämmande rätt. Med informerat samtycke menar man att deltagarna i studien blivit informerade om studiens syfte, de vet att det är frivilligt att delta och att de inte känner sig tvingade till deltagandet samt att de förstår informationen de fått (Henricson 2012 s.82). Då man undersöker människors tankar på internet stöter man på ett dilemma, gränsen mellan privat och offentligt liv. Enligt Eysenbach och Till (2001) bör man ta reda på ifall forumet undersöker är offentligt eller inte för att veta ifall man behöver deltagarnas lov. Man kan anse forum som kräver registrering för att komma åt material som mer privata än forum med öppen tillgång och ett stort antal användare. (Eysenbach & Till 2001)

Diskussionsforumen som använts i studien är öppna och offentliga forum som inte kräver registrering och som har många användare. För att skydda diskussionsforumens deltagares integritet så kommer skribenterna inte namnge vilket forum som använts för studien, inga citat från forumet kommer användas eftersom de är lätta att söka fram och därmed hitta originaltexten. Namn har inte heller presenterats utan alla skribenter framkommer som anonyma. Skribenterna av arbetet har inte själv delta i diskussionerna på

diskussionsforumen för att inte styra diskussionen, utan skribenterna på forumen skall få uttrycka sig själva utan någon press.

Studiens tema kan upplevas känsligt och därför kommer skribenterna vara mycket noga över olika etiska överväganden samt försöka behandla informationen möjligast varsamt för att inte exponera eller döma skribenterna som berättat om sina åsikter.

10 RESULTAT

I *Resultat* kapitlet presenteras resultaten för undersökningen i förhållande till den induktiva innehållsanalysen samt den utvalda teoretiska referensramen, ”The health belief model”. För detta arbete har skribenterna omsorgsfullt läst igenom och analyserat olika diskussionskedjor på olika finländska diskussionsforum till arbetets resultat.

Från diskussionskedjorna har alla sakliga kommentarer valts ut för att tillämpas i resultatet. Kommentarererna har noggrant översatts från finska till svenska och därefter har kommentarens budskap plockats ut. Kommentarerens budskap har kategoriserats i 13 underkategorier och sedan satts in i någon av de tre huvudkategorierna som bestämts utifrån underkategorierna.

Resultaten har inte lagts in i en tabell på grund av det stora antalet kommentarer som analyserats, däremot har skribenterna valt att skriva ut resultaten för att bidra med en tydligare bild av resultatet.

10.1 Attityder i förhållande till bakgrund och omgivning

Under huvudkategorin ”Attityder i förhållande till bakgrund och omgivning” hör underkategorierna: miljö, erfarenhet, hinder och kunskap/okunskap.

Miljö

Diskussionsforumets skribenter beskrev miljön påverka deras attityder till vaccin. Skribenterna beskrev att man måste tänka långsiktigt när det kommer till vaccin, till exempel kan avstånd från vaccin påverka resandet i framtiden. Det diskuterades även hur

flyktingar kan hämta tillbaka infektionssjukdomar som inte funnits i Finland på ett tag. Skribenterna uttrycket även vikten av flockskydd i samhället för att skydda dem som inte kan vaccinera sig.

När covid-19 vaccinet diskuterades i samband med närmiljön var det några beskrev att de inte upplever att de behöver ta vaccinet eftersom de har möjlighet att totalt socialt distansera sig, inte behöver ta vaccinet. Skribenterna på forumet diskuterade också att arbetet påverkat deras attityd till att ta vaccin, eftersom arbetsplatsen till exempel krävt att man är vaccinerad. Familjen var en faktor som nämndes påverka attityden till vaccin positivt. Skribenterna beskrev att de bestämt sig att ta vaccin för att skydda familjen för sjukdom.

Erfarenhet

Från diskussionsforumens diskussionskedjor kom det fram att människor ser negativt på vaccin på grund av deras egna eller andras tidigare erfarenheter från olika vaccin. Människor beskrev oro över narkolepsi som var en av biverkningarna för svininfluensavaccinet, det beskrevs även oro över att fosters DNA skulle ändras till följd av vaccinering. Negativa attityder till vaccin argumenterades också bland annat genom att man inte tagit ett visst vaccin och inte heller insjuknat, därmed upplevdes vaccinen som onödiga.

Positiva erfarenheter som skribenterna beskrev var till exempel hur barnet fått bara en vattkoppa då vännerna utan vaccin hade varit mer sjuka, och sjuka under längre perioder. Skribenterna jämförde även hur lätt barnet kommer undan infektionssjukdomen jämfört med insjuknande i vuxen ålder.

Hinder

I diskussionsforumet beskrevs också hinder som påverkat skribenternas attityd till vaccin på diverse vis. Faktorer som beskrivs som "hinder" förhindrar personen från att ta vaccinet. Hinder som till exempel att avstå från vaccin på grund av tidigare insjuknande och graviditet var vanliga. Hinder som påverkat attityden negativt var både svårigheter att boka tid till vaccinering och svårigheter att ta sig till vaccineringen.

Kunskap/okunskap

Kommentarer gällande kunskap och okunskap hade både positiva och negativa attityder till vaccin. Människor uttryckte sina positiva attityder med kunskap om vaccin, attityderna motiverades med att vaccin minskar smittspridningen, vaccin har i de flesta fall större nytta än skada, vaccin förebygger sjukdom och att vaccin inte är dåliga bara för att det behövs boosters ibland. Negativa attityder förstärktes med falska påståenden. Negativa attityder argumenteras med att fosters DNA ändras av vaccin, vaccins effekt minskar med tiden vilket gör dem onödiga och utsätter människor för fler biverkningar samt olika biverkningar såsom förlamning av ansiktet och infertilitet användes för argumentation. Skribenterna på forumet beskrev också att de bestämt att avstå från vaccin på grund av att vaccinen inte mera är effektiva mot virusets mutationer.

10.2 Attityder i förhållande till personliga egenskaper

Under huvudkategorin ”Attityder i förhållande till personliga egenskaper” hör underkategorierna: Säkerhet/osäkerhet, åsikter och misstro till läkemedelsindustrin.

Säkerhet/osäkerhet

Negativa attityder till vaccin argumenteras med osäkerhet. Människor visar osäkerhet och oro över vem som tar ansvar ifall det uppkommer livsförändrande biverkningar från vaccin, på grund av denna osäkerhet vågar man inte vaccinera sig. Osäkerheten argumenteras även med narkolepsibiverkningen från svininfluensavaccinet, här undrade människor igen vem som tar ansvar över biverkningarna och väljer på grund av osäkerheten att avstå vaccinerings. I diskussionskedjorna uttrycktes även osäkerhet om biverkningarna av vaccinen är allvarligare än själva sjukdomen men strävar att skydda sig från med vaccin.

Åsikter

En positiv attityd till vaccin argumenterades med att man sannolikt får samma biverkningar av sjukdomen som man skulle få av vaccinet och att sjukdomens symtom skulle vara betydligt värre än vaccinets biverkningar. Negativa attityder argumenterades med att vaccinets effekt sjunker vilket skulle göra vaccinet onödigt, det skulle vara större san-

nolikhet att man får symtom av biverkningarna av vaccinet än av sjukdomen, man kan insjukna i en lindrig variant av sjukdomen vilket gör vaccinering till en onödig risk och att man genom distansering kan minska sannolikheten att insjukna vilket då skulle göra vaccinering till en onödig risk. Personer upplevde också att eftersom de har självbestämmande rätt, och inte kan tvingas att ta vaccinet, inte tänker ta det. Också rädsla för nålar och för att vaccineringen ska göra ont påverkade attityder negativt. Personer upplevde också att de lättare skulle få vård för sina symtom ifall de inte vaccinerar sig än om de skulle vaccinera sig.

Misstro till läkemedelsindustrin

Diskussionsforumets skribenter uttryckte deras misstro till läkemedelsindustrin. Flera upplevde att säsonginfluensavaccin och andra nyare* vaccin inte var tillräckligt forskade och därmed pålitliga. Andra påstod att vaccin över lag inte är tillräckligt forskade för att kunna säga att deras fördelar överväger nackdelarna. Även attityder som ansåg läkemedelsindustrins syfte med vaccin är att göra ekonomisk vinst, inte att främja folkhälsan beskrevs.

*som nyare vaccin refererades svininfluensavaccin, pneumokockvaccin, papillomvaccin och covid-19 vaccin

10.3 Attityder i förhållande till information

Under huvudkategorin ”Attityder i förhållande till information” hör underkategorierna: Tillräcklig information, tillgänglig information och tillförlitlig information.

Tillräcklig information

Negativ attityd till vaccin argumenteras här också med oro över vem som tar ansvar över eventuella biverkningar. Befolkningen vet inte och får inte information om vem som tar ansvar. Människor väljer att avstå vaccinering på grund av bristfällig information.

Tillgänglig information

Negativa attityder till vaccin argumenteras med att det finns för mycket information om vaccin på internet, på grund av den stora mängden tillgänglig information vet människor inte vad de ska lita på och då väljer man att inte vaccinera sig för man vet inte vad man kan lita på.

Tillförlitlig information

Positiva attityder till vaccin argumenteras med att det är anti-vaccinrörelser som orsakar oron över vaccin, människor väljer att inte vaccinera sig på grund av missinformationen som sprids på olika sociala medier. Om man läser vetenskapliga artiklar får man rätt och pålitlig information om vaccin.

10.4 Resultat i förhållande till den teoretiska referensramen

För arbetet har skribenterna valt att använda sig av ”The health belief model” som arbets teoretiska referensram. ”The health belief model” har sex huvudpunkter: perceived susceptibility (upplevd mottaglighet), perceived severity (upplevd svårighetsgrad), perceived benefits (upplevda fördelar), perceived barriers (upplevda hinder), cues to action (signal till handling) och self-efficacy (självförmåga). Undersökningens resultat kommer undersökas ur denna synvinkel.

Perceived susceptibility (upplevd mottaglighet)

Perceived susceptibility handlar om en persons ansedda chans att smittas av någon sjukdom, i det här fallet en sjukdom som eventuellt kunde hindras med vaccin. Från resultaten kom det fram att människor anser att man med hjälp av socialdistansering kan minska sannolikheten att insjukna och därmed skulle vaccin vara onödiga. Skribenter anser att sjukdomen inte är så pass allvarlig att man behöver skydda sig med vaccin.

Perceived severity (upplevd svårighetsgrad)

Perceived severity innebär hur allvarlig sjukdomen anses vara av en person. I resultaten funderar människor över att flyktingar i framtiden kan hämta med sig olika sjukdomar som man inte längre har i landet, resande som ovaccinerad kan sprida sjukdomar till

länder var sjukdomen redan är utrotad i. Skribenter konstaterar även att man genom vaccinering insjuknar lindrigare i olika sjukdomar som vuxen, jämfört med om man som ovaccinerade insjuknar i till exempel vattkoppor i vuxenålder. Negativa åsikter som skribenterna uttryckte är att man kan insjukna lindrigt vilket därmed gör vaccin onödigt, samt till en onödig risk. Det funderas även ifall eventuella biverkningar kunde vara värre än själva sjukdomen.

Perceived benefits (upplevda fördelar)

Perceived benefits är ansedda fördelar eller ansedd nytta av, i det här fallet vaccin. Skribenterna säger att man med vaccination kan uppnå ett flockskydd i samhället vilket även skyddar personer som inte kan vaccinera sig. Man kan genom vaccin minska smittspridningen, biverkningarna av vaccin är betydligt lindrigare än samma biverkningar från sjukdomen och man insjuknar även lindrigare som vaccinerad än ovaccinerad. Skribenterna anser även att ett vaccin inte är dåliga bara för att det behövs boosters.

Perceived barriers (upplevda hinder)

Perceived barriers är olika upplevda hinder, i det här fallet upplevda hinder att vaccinera sig. Skribenterna uttrycker mycket oro över tidigare biverkningar av vaccin, såsom narcolepsi som många fick av svininfluensavaccinet. Skribenterna undrar vem som tar ansvar över livsförändrande biverkningar. Skribenterna säger även att det finns för lite information om ansvarsfrågor. Samtidigt uttrycker skribenterna att det finns för mycket information tillgängligt, man vet inte vad man kan lita på. Skribenterna anser även att då effekten på vaccin minskar och man måste ta boosters blir vaccinen onödiga, man utsätter sig upprepade gånger för eventuellt farliga biverkningar och då väljer man att i stället avstå vaccinering. Man anser att vaccinen inte är tillräckligt forskade i, det är inte klart ifall vaccin egentligen har en bra effekt. Skribenterna uttrycker även att vaccin inte är gjorda för att främja folkhälsan utan att de bara är ett sätt för läkemedelsindustrin att tjäna pengar. Olika hinder beskrevs även av skribenterna, olika hinder var till exempel tidigare insjuknande och graviditet. Negativa attityder till hinder var både svårigheter att boka tid till vaccinering och svårigheter att ta sig till vaccineringen.

Cues to action (signal till handling)

Cues to action handlar om saker som får en att ändra uppfattning är därmed agera. Skribenterna uttryckte att det enbart är anti-vaccinrörelsen som sprider dåligt om vaccin och att man inte ska lita på dem. Om man söker information från vetenskapliga källor hittar man pålitlig information om vaccins effekt.

Self-efficacy (självförmåga)

Self-efficacy innebär att man anser att man klarar av något. Från resultaten kom det inte fram någon kommentar eller punkt som skulle tyda på detta, resultaten som till exempel upplevd lindrig sjukdom, hamnade in i andra kategorier från ”The health belief model”.

10.5 Sammanfattning av resultat

Sammanfattningsvis finns det många olika kategorier som påverkar människors attityder till vaccin. Skribenterna delade in resultaten i huvudkategorierna: attityder i förhållande till bakgrund och omgivning, attityder i förhållande till personliga egenskaper och attityder i förhållande till information.

Resultaten från kategorin attityder i förhållande till bakgrund och omgivning visar att attityderna beror på miljö, hinder, erfarenheter och kunskap/okunskap. Attityder i förhållande till personliga egenskaper kategorin påvisade resultat som säger att valet berodde på säkerhet/osäkerhet, åsikter och misstro till läkemedelsindustrin. Resultaten för kategorin attityder i förhållande till information säger att attityderna beror på tillräcklig eller otillräcklig information, tillgänglig information och på grund av osäkerhet över tillförlitlig information.

11 DISKUSSION

I det här stycket kommer skribenterna diskutera resultaten från undersökningen. I resultatet i denna studie framkommer finländares attityder till vaccin och vaccinering och vilka olika faktorer som påverkar dessa. Vårt resultat visar att det förekommer en hel

del varierande attityder som bildas av många olika orsaker. Diskussionen är indelad enligt huvudkategorierna: attityder i förhållande till bakgrund och omgivning, attityder i förhållande till personliga egenskaper samt attityder i förhållande till information.

11.1 Attityder i förhållande till bakgrund och omgivning

Skribenterna på diskussionsforumet beskrev flera olika faktorer som påverkat deras attityd till vaccin gällande deras bakgrund och omgivning. Fyra underkategorier identifierades; miljö, hinder, erfarenhet och kunskap/okunskap.

Att vi som människor influeras av vår omgivning och miljö är självklart. Konkreta yttre faktorer som påverkade attityder både positivt och negativt var resandet och arbetet. Skribenterna tycker till exempel att vaccinering är en medmänsklig gärning med tanke på flockimmuniteten och närstående. Överraskande att inga positiva attityder argumenteras med att vacciner ofta är gratis, dock framkom inget misstykke heller.

Vissa hinder för vaccination beskrevs också. Överraskande många beskrev sig fått en negativ attityd till vaccinering på grund av problem med tidsbokning och svårighet att ta sig till vaccineringen. Dessa är faktorer som relativt lätt kunde fixas genom att till exempel be hemvården att komma hem och vaccinera dem som inte har möjlighet att ta sig till vaccineringen.

En av de absolut vanligaste faktorerna som påverkar attityden till vaccin var tidigare erfarenheter. Till egna erfarenheter räknas även nära släkt och vänners positiva, respektive negativa upplevelser i samband med vaccin. Många beskrev oro gällande biverkningen narkolepsi för svininfluensavaccinet.

I många fall argumenteras positiv attityd till vaccin med kunskap. Tyvärr framkom också okunskap gällande vaccin och speciellt deras biverkningar, i relation till negativa attityder. Bristande kunskap från tidigare leder lätt till antaganden och ökad självständig informationssökning. Många skribenter beskrev att det är väldigt lätt att hitta felaktig information gällande vaccin på internet, och också lätt att sprida den vidare. Detta är

väldigt oroväckande och väcker frågan om materialet som läggs ut på internet borde granskas.

11.2 Attityder i förhållande till personliga egenskaper

Skribenterna beskrev hur de upplevde osäkerhet mot vaccin i och med att det var svårt att veta vem som skulle ta ansvar ifall det framkom allvarliga biverkningar. Som exempel uppkom i diskussionerna flera gånger prat om hur narkolepsi fallen som orsakats av svininfluensa vaccinet inte får den hjälp och stöd som de skulle behöva och att social- och hälsovårdsmyndigheterna påstår att det inte kan bevisas att det fanns ett samband mellan vaccinet och narkolepsi. Även samband mellan vaccin och autism diskuterades aktivt. Flera skribenter hade upplevt att ingen vill ta ansvaret av möjliga livslånga biverkningar av vaccinen då saken hade diskuterats med barnrådgivningen eller andra myndigheter.

Skribenterna på forumen hade även tveksamma tankar om läkemedelstillverkare. De upplevde att läkemedelstillverkare bara var efter pengarna och att de egentligen inte brydde sig för folkhälsan. Skribenterna uttryckte även deras oro över att vaccin inte var tillräckligt forskade. Detta gällde speciellt nyare vaccin såsom covid-19 vaccin som kom ut på marknaden väldigt snabbt efter att pandemin bröt ut och influensavaccin som varje år är nytt, men även nyare vaccin som hör till det nationella vaccinationsprogrammet ansågs inte tillräckligt forskade. Skribenterna ansåg att vaccinen måste vara väl forskade och prövade för att man skall kunna avgöra vaccinets fördelar med nackdelarna.

Positiva personliga åsikter som uppkom baserade sig långt på positiva tidigare erfarenheter medan negativa åsikter baserade sig på rädsla, negativa erfarenheter och fördomar. Negativa åsikterna som baserade sig på rädsla var till exempel avstånd från vaccin på grund av att vaccinen orsakar en onödig risk för hälsan eller att personen upplevde att hans personliga hälsa skulle klara av infektionssjukdomen ifall hen skulle insjukna och därmed ansåg personen inte sig behöva vaccinet. Vårdpersonalens bemötande påverkade åsikterna skribenterna beskrev. Nålskräck och personalens bemötande av rädslan påverkade personens åsikter om vaccin och påverkade sannolikheten att personen i fort-

sättningen vaccinerar sig. Skribenter ansåg även att då de sökt hjälp för biverkningarna av vaccinen har de inte blivit tagna på allvar och därmed ansåg de att de får lättare vård för själva sjukdomen än för biverkningarna som vaccinet orsakar. Andra åsikter som beskrevs handlade bland annat om självbestämmande rätten och individens rätt att få själv välja vilka vaccin hen tar eller inte tar och i vilken takt. En del skribenter ansåg att avstånd från vaccin kunde straffas, såsom genom uteslutning från samhället medan andra inte ansåg detta som ett alternativ och beskrev detta som etiskt fel.

11.3 Attityder i förhållande till information

Från resultaten framkommer det att det inte finns tillräckligt information om vissa saker medan det finns för mycket information om andra saker. Det finns för lite information om vem som tar ansvar över livsförändrande biverkningar medan det finns för mycket information om själva vaccinet. Det skulle vara viktigt med information om vem som tar ansvar över olika livsförändrande biverkningar men det är säkert inte så lätt att peka ut vem som ska ta ansvaret. Ansvaret beror på många olika faktorer och man kan inte direkt peka ut vad som orsakat biverkningen. Om man har oro över detta kan man uppsöka en läkare och diskutera sin oro, läkaren kan sedan hjälpa en att göra rätt val. Diskussionsforumens skribenter upplevde att i dagens samhälle dominerar en ”gör din egen undersökning” mentalitet. De motiverade fördelen med denna mentalitet, att flera är mera insatta i olika ämnen som berör dem, nackdelen ansågs vara att andras åsikter och erfarenheter är mer lätt tillgängliga på nätet än vetenskapliga fakta.

För mycket information är ett vanligt problem i dagens samhälle, man behöver vara källkritisk för att snappa upp pålitlig information. Det är viktigt att söka sin information från vetenskapliga källor och inte ta åt sig av olika diskussionskedjor och sociala medier var man berättar om sina egna erfarenheter och betonar på känslor.

Det framkom även i resultaten att det skulle vara anti-vaccinrörelser som sprider opålitlig information och att man med hjälp av vetenskapliga källor kan få en korrekt bild av vaccin. Som diskuterat i förra stycket är det viktigt att man använder sig av vetenskapliga källor då man undersöker vaccin, man kan inte sätta för stor tillit på innehåll på so-

ciala medier. Om det känns svårt att hitta pålitlig information kan man alltid vända sig till hälsovården var de kan rekommendera pålitliga källor eller ge ut olika broschyrer med information.

11.4 Resultat jämfört med tidigare forskningsresultat

Den här studiens resultat motsvarar delvist resultaten från tidigare forskning som presenterats i kapitel 4. De negativa attityderna till vaccin beror långt på oro över vaccinet eventuella biverkningar, tillgång till vaccin och sjukvård samt motstridig och bristfällig information. Positiva attityder till vaccin var bland annat att man vaccinerar sig för att skydda sig själv och andra samt för att minska på smittspridningen. Dessa resultat framkom både i den här studien samt i de tidigare forskningarna som presenterades i kapitel 4.

Tidigare forskning påvisade att olika attityder till vaccin också kunde bero på religion och olika politiska åsikter men skribenterna påkom inga sådana resultat i den här undersökningen.

11.5 Resultat jämfört med den teoretiska referensramen

För arbetet valdes ”The health belief model” som den teoretiska referensramen. Resultaten från denna studie passar ihop med teoretiska referensramen. Enligt ”The health belief model” beror hälsorelaterade handlingar på olika bakgrundsfaktorer, dessa faktorer bestämmer en persons handlingar och attityder. Den här studien visar att olika faktorer påverkar människors syn på vaccin.

11.6 Slutsatser

Personliga åsikter är svåra att ändra på men negativa attityder kan förebyggas genom bra, professionellt bemötande. Personens rädslor och tankar bör tas på allvar och bemö-

tas med respekt för att bygga upp en positiv erfarenhet. Personen skall få individuell handledning och stöd för att hitta information om ämnet på ett lätt och förståeligt sätt för att undvika antaganden. Attityder i förhållande till information berörde mest brist på information och ett överflöd av information samt tveksamhet över vad man kan lita på. Det behöver finnas information som besvarar människors frågor om ansvar. Flera hinder kunde även undvikas ifall personen skulle veta om olika alternativ och hjälpmedel som finns.

Framtida forskningar kunde tangera hur attityder till vaccin variera på olika håll i Finland i stället för en helhetsbild över attityder i Finland som denna studie beskriver. Framtida forskningar kunde också utföras som en intervju i stället för en litteraturstudie för att få mer ingående svar på forskningsfrågan, även om resultaten inte skulle täcka lika många individers attityder som en litteraturstudie.

12 KRITISK REFLEKTION

Skribenterna har lyckats svara på sina forskningsfrågor och anser därmed att detta arbete kan vara till nytta för vårdpersonal då de ska bemöta människor med olika attityder till vaccin. Då vårdpersonalen är medveten om olika attityder kan de lättare bemöta och handleda olika patienter och hjälpa patienterna göra rätt val för just dem.

Skribenterna har under alla skeden av studien strävat efter att utesluta en partisk inställning till material och kommentarer. Dock är det svårt, om inte omöjligt, att vara helt opartisk, vilket kan räknas som en svaghet för studien. Skribenterna anser ändå att de har producerat ett tillförlitligt arbete som kan användas i den professionella världen.

Diskussionerna i diskussionsforumen handlar ganska mycket om koronavaccinet som nyligen kommit ut på marknaden, det kunde bara intressant att undersöka mera allmänna attityder till vaccin och därmed få en ännu exaktare studie om attityder till vaccin över lag. Då kommentarerna plockats ut från ett diskussionsforum var vem som helst kan skriva kan det vara svårt att tolka vilka kommentarer som är seriösa och vilka som är oseriösa, skribenterna har ändå försökt sitt bästa att enbart välja sakliga och sanningnära kommentarer för undersökningen.

13 AVSLUTNING

Trots att det har varit tidvis tungt och krävande att utföra studien har vi ändå fått mycket ut ur arbetsprocessen och lärt oss se på ämnet ur nya ögon. Vi önskar att man med hjälp av den här studien kan öppna diskussioner kring attityder till vaccin och inte vara så snabba att döma människor med annorlunda attityder, i synnerhet negativa attityder. Bakom alla attityder finns det en orsak som vi bör ta tid till att lyssna på. Det här arbetet har lärt oss om själva forskningsprocessen och vi har fått reflektera kring ämnet vaccin och etik.

KÄLLOR

- Arcada, 2012, *God vetenskaplig praxis vid Arcada*. Tillgängligt: https://start.arcada.fi/system/files/media/file/2019-06/god_vetenskaplig_praxis_i_studier_vid_arcada.pdf Hämtad: 27.10.2021
- Elo, S., Kyngäs, H., 2007, The qualitative content analysis process, *Journal Of Advanced Nursing*, 62(1), s. 107-115, doi: 10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x. Tillgängligt: <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>. Hämtad: 1.12.2021
- Eysenbach G., Till J. E., 2001, *Ethical issues in qualitative reserch on internet communities*, Tillgängligt: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/11701577/> Hämtad: 29.10.2021
- Fournet, N., Mollema, L., Ruijs, W.L., Harmsen, I.A., Keck, F., Durand, J.Y., Cunha, M.P., Wamsiedel, M., Reis, R., French, J., Smit, E.G., Kitching, A., van Steenberg, J.E., 2018, Under-vaccinated groups in Europe and their beliefs, attitudes and reasons for non-vaccination; two systematic reviews, *BMC Public Health*, 18, s.1-17. Tillgängligt: Academic Search Complete Hämtad: 7.11.2021
- Fridman, A., Gershon, R., Gneezy, A., 2021, COVID-19 and vaccine hesitancy: A longitudinal study, *PLoS ONE*, 16(4), s. 1-12, doi: 10.1371/journal.pone.0250123. Tillgängligt: <https://search-ebSCOhost-com.ezproxy.arcada.fi:2443/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=149841637&site=ehost-live>. Hämtad: 25.11.2021
- Getman R., Helmi M., Roberts H., Yansane A., Culter D., Seymour B., 2018, *Vaccine hesitancy and online information: The influence of digital networks*, Sage Journals. Tillgängligt: <https://journals-sagepub-com.ezproxy.arcada.fi:2443/doi/full/10.1177/1090198117739673> Hämtad: 4.11.2021
- Henricson M. (red), 2012, *Vetenskaplig teori och metod-från idé till examination inom omvårdnad*, uppl. 1:7 s.82. Studentlitteratur AB
- Koppa, 2021, *Etnografinen tutkimus*, Jyväskylän Yliopisto. Tillgängligt: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/etnografinen-tutkimus> Hämtad: 29.10.2021
- Kozinets R., 2002, *The field behind the screen: using netnography for marketing research in online communities*. Tillgängligt: <https://journals-sagepub-com.ezproxy.arcada.fi:2443/doi/full/10.1509/jmkr.39.1.61.18935> Hämtad: 29.10.2021
- Lockyer, B., Islam, S., Rahman, A., Dickerson, J., Pickett, K., Sheldon, T., Wright, J., McEachan, R., Sheard, L., 2021, Understanding COVID-19 misinformation and vaccine hesitancy in context: Findings from a qualitative study involving citizens

in Bradford, UK, *Health Expectations*, 24(4), s. 1158-1167, doi: 10.1111/hex.13240. Tillgänglig: <https://search-ebshost-com.ezproxy.arcada.fi:2443/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=151957717&site=ehost-live>. Hämtad: 25.11.2021

Luomio J. 2021, Sikainfluenssa-pandemia 2009–2010 ja rokotuksia seurannut narkolepsia, *Lääkärikirja Duodecim*. Tillgängligt: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00908> Hämtad: 3.11.2021

Sanakirja.org, Keskustelupalsta. Tillgängligt: <https://www.sanakirja.org/search.php?id=488495&l2=3> Hämtad: 31.1.2022

Sosiaali- ja terveysministeriö, 2019a, Kansalaisten rokote-epäröinti – Kuinka vahvistaa roktemyönteisyyttä? Sosiaali- ja terveystieteen neuvontakunta ETENE. Tillgängligt: <https://etene.fi/documents/1429646/13516255/Rokote+ep%C3%A4r%C3%B6inti+kannanotto+280519/f7a1fd87-5a54-39d0-7892-274424c88763/Rokote+ep%C3%A4r%C3%B6inti+kannanotto+280519.pdf?t=1559556885000> Hämtad: 3.11.2021

Sosiaali- ja terveysministeriö, 2019b, Rokotustoiminnan kehittämistä selvittäneen työryhmän loppuraportti. Tillgängligt: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161603/STM_39_2019_Rokotustoiminta_.pdf?sequence=1&isAllowed=y Hämtad: 3.11.2021

Svensk MeSH, Attityd. Tillgängligt: <https://mesh.kib.ki.se/term/D001290/attitude> Hämtad: 29.10.2021

TENK, 2012, *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland*. Forskningsetiska deputationen i Finland. Tillgängligt: <https://tenk.fi/sv/anvisningar-och-material/GVP-anvisningarna-2012> Hämtad: 28.2.2022

THL, 2020a, Varför behövs vaccinationer. Tillgängligt: <https://thl.fi/sv/web/infektionssjukdomar-och-vaccinationer/information-om-vaccinationer/varfor-behovs-vaccinationer-> Hämtad: 5.9.2021

THL, 2020b, Vaccinationsteknik. Tillgängligt: <https://thl.fi/sv/web/infektionssjukdomar-och-vaccinationer/information-om-vaccinationer/vaccinationsprocessen/vaccinationsteknik> Hämtad: 11.10.2020

THL, 2020c, Val av vaccinationsställe. Tillgängligt: <https://thl.fi/sv/web/infektionssjukdomar-och-vaccinationer/information-om-vaccinationer/vaccinationsprocessen/val-av-injektionsstalle> Hämtad: 11.10.2021

- THL, 2020d, Biverkningar vid vaccinationer. Tillgängligt: <https://thl.fi/sv/web/infektionssjukdomar-och-vaccinationer/information-om-vaccinationer/biverkningar-vid-vaccinationer> Hämtad: 5.9.2021
- THL, 2020e, Vaccinationsprogram för barn och vuxna, Tillgängligt: <https://thl.fi/sv/web/infektionssjukdomar-och-vaccinationer/information-om-vaccinationer/det-nationella-vaccinationsprogrammet/vaccinationsprogram-for-barn-och-vuxna> Hämtad 10.10.2021
- THL, 2020f, Vaccinationstäckning. Tillgänglig: <https://thl.fi/sv/web/infektionssjukdomar-och-vaccinationer/information-om-vaccinationer/det-nationella-vaccinationsprogrammet/vaccinationstackning>. Hämtad: 30.9.2021
- THL, 2020g, Vaccinationstäckningen bland barn. Tillgänglig: <https://thl.fi/sv/web/infektionssjukdomar-och-vaccinationer/information-om-vaccinationer/det-nationella-vaccinationsprogrammet/vaccinationstackning/vaccinations-tackningen-bland-barn>. Hämtad: 30.9.2021
- THL, 2020h, Vad innehåller vaccinen? Tillgängligt: <https://thl.fi/sv/web/infektionssjukdomar-och-vaccinationer/information-om-vaccinationer/vanliga-fragor-om-vaccinationer/vad-innehaller-vaccinen-> Hämtad: 5.9.2021
- THL, 2021a, Vanliga frågor om vaccinationer. Tillgängligt: <https://thl.fi/sv/web/infektionssjukdomar-och-vaccinationer/information-om-vaccinationer/vanliga-fragor-om-vaccinationer> Hämtad: 11.10.2021
- THL, 2021b, Det nationella vaccinationsprogrammet. Tillgängligt: <https://thl.fi/sv/web/infektionssjukdomar-och-vaccinationer/information-om-vaccinationer/det-nationella-vaccinationsprogrammet> Hämtad: 5.9.2021
- Uppslagsverket, Attityd. Tillgängligt: <https://www-net.se.ezproxy.arcada.fi:2443/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/attityd> Hämtad:29.10.2021
- WHO, 2021, Immunization coverage. Tillgänglig: <https://www.who.int/news-room/factsheets/detail/immunization-coverage>. Hämtad: 30.9.2021
- Washburn, L., u.å., *Understanding the health benefit model*, UTIA. Tillgänglig: <https://extension.tennessee.edu/publications/Documents/W931-C.pdf>. Hämtad: 27.10.2021
- Yaqub, O., Castle-Clarke, S., Sevdalis, N., Chataway, J., 2014, Attitudes to vaccination: A critical review, *Social Science & Medicine*, 112, s. 1-11. Tillgänglig: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0277953614002421?via%3DiHub> Hämtad: 7.11.2021

BILAGOR

Bilaga 1

Vaccinationsprogrammet enligt åldersklass (THL 2020e)

Ålder	Sjukdom som vaccinet skyddar mot	Vaccin
2 mån.	Rotavirusdiarré	Rotavirus
3 mån.	Hjärnhinneinflammation, lunginflammation, blodförgiftning och öroninflammation	Pneumokockkonjugat (PCV)
3 mån.	Rotavirusdiarré	Rotavirus
3 mån.	Difteri, stelkramp, kikhosta, polio och Hib-sjukdomar som hjärnhinneinflammation, struplocksinfektion och blodförgiftning	Femvalent vaccin (DTaP-IPV-Hib)
5 mån.	Hjärnhinneinflammation, lunginflammation, blodförgiftning och öroninflammation	Pneumokockkonjugat (PCV)
5 mån.	Rotavirusdiarré	Rotavirus
5 mån.	Difteri, stelkramp, kikhosta, polio och Hib-sjukdomar som hjärnhinneinflammation, struplocksinfektion och blodförgiftning	Femvalent vaccin (DTaP-IPV-Hib)
12 mån.	Hjärnhinneinflammation, lunginflammation, blodförgiftning och öroninflammation	Pneumokockkonjugat (PCV)
12 mån.	Difteri, stelkramp, kikhosta, polio och Hib-sjukdomar som	Femvalent vaccin

	hjärnhinneinflammation, struplocksinfektion och blodförgiftning	(DTaP-IPV-Hib)
12–18 mån*	Mässling, påssjuka, röda hund	MPR
6 mån.–6 år	Influensa (årligen)	Influensa
1,5–11 år	Vattkoppor	Vattkoppor**
4 år	Difteri, stelkramp, kikhosta, polio	Fyrvalent vaccin (DTaP-IPV)
6 år	Mässling, påssjuka, röda hund, vattkoppor	MPRV
6 eller 12 år	Vattkoppor	Vattkoppor ***
10–12 år	Cancer som orsakas av humant papillomvirus, till exempel cancer i livmoderhalsen, slidan och de yttre könsorganen, i ändtarmsöppningen och penis, samt huvud- och halsområdet	HPV
14–15 år	Difteri, stelkramp, kikhosta	dtap-booster
25 år	Difteri, stelkramp, kikhosta	dtap-booster
45 år	Difteri, stelkramp	dT-booster
65 år	Difteri, stelkramp (därefter var tionde år)	dT-booster
65 år	Influensa (årligen)	Influensa

* THL rekommenderar att den första dosen MPR-vaccin ges vid 12 månaders ålder.

** till barn som inte har haft vattkoppor

*** enligt anvisningarna på sidan Vaccin mot vattkoppor